

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2022. gada 8. februārī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneši Gunārs Kusiņš un Daiga Rezevska,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 22/2022),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Civilprocesa likuma 440.⁸ panta septīto un astoto daļu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91. un 92. pantam un spēkā neesošu no spēkā stāšanās brīža;

1.2. atzīt par spēkā neesošu Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas [datums] lēmumu civillietā Nr. [numurs];

1.3. novērst pretrunu starp nolēmumiem civillietā Nr. [numurs] un Nr. [numurs], pamatojoties uz Satversmes 85. pantu;

1.4. izskatīt lietu rakstveida procesā.

2. Civilprocesa likuma 440.⁸ panta septītā daļa nosaka:

„Ja tiesneši vienbalsīgi atzīst, ka nepastāv neviens no šā likuma 440.² pantā minētajiem apelācijas tiesvedības ierosināšanas pamatiem, viņi pieņem lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību un nekavējoties par to paziņo lietas dalībniekiem.”

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 440.⁸ panta astoto daļu šā panta septītajā daļā minēto lēmumu sastāda rezolūcijas veidā, un tas nav pārsūdzams.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18. –19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Satversmes tiesas kompetence ir noteikta Satversmes 85. pantā, kā arī Satversmes tiesas likuma 1. un 16. pantā. Satversmes tiesas likuma 16. pantā ir izsmeļoši uzskaitītas Satversmes tiesā izskatāmās lietas.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Līdz ar to šā lēmuma 1.1. apakšpunktā norādītais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

Savukārt šā lēmuma 1.2. un 1.3. apakšpunktā norādītie prasījumi nav piekritīgi Satversmes tiesai, jo tai ar likumu nav piešķirta kompetence pārvērtēt vai atcelt vispārējās jurisdikcijas tiesas nolēmumus.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka apelācijas instances tiesa [datums], pamatojoties uz apstrīdētajām normām, ir pieņēmusi lēmumu par atteikšanos ierosināt apelācijas tiesvedību pēc Pieteikuma iesniedzēja apelācijas sūdzības par pirmās instances tiesas [datums] spriedumu vienkāršotās procedūras civillietā. Tādējādi apstrīdētās normas Pieteikuma iesniedzējam ir piemērotas un pieteikumā ir norādīts, ka tās rada viņam Satversmes 91. un 92. pantā ietverto pamattiesību aizskārumu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Apelācijas instances tiesas lēmums, ar kuru atteikts ierosināt apelācijas tiesvedību pēc Pieteikuma iesniedzēja apelācijas sūdzības, nav pārsūdzams. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējam nav iespēju aizstāvēt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrajam teikumam, ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no dienas, kad tika pieņemts un stājās spēkā apelācijas instances tiesas lēmums, proti, no [datums]. Pieteikums iesniegts pasta komersantam „Latvijas Pasts” 2022. gada 26. janvārī (pasta zīmogs). Tādējādi minētais termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota katras apstrīdētās tiesību normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

7.1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz atzīt apstrīdētās normas par neatbilstošām Satversmes 91. pantam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka likumdevējs Satversmes 91. pantā ietvēris divus savstarpēji cieši saistītus principus: vienlīdzības principu – pirmajā teikumā un diskriminācijas aizlieguma principu – otrajā teikumā (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 14. septembra sprieduma lietā Nr. 2005-02-0106 9.3. punktu*).

Lai izvērtētu tiesību normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajā teikumā ietvertajam tiesiskās vienlīdzības principam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai un kuras personas (personu grupas) ir salīdzināmas un vai tās atrodas vienādos vai atšķirīgos apstākļos; 2) vai apstrīdētā norma paredz vienādu attieksmi pret atšķirīgos apstākļos esošām personām vai arī atšķirīgu attieksmi pret vienādos

apstākļos esošām personām; 3) vai šāda attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 4) vai šādai attieksmei ir objektīvs un saprātīgs pamats, proti, vai tai ir leģitīms mērķis un vai ir ievērots samērīguma princips (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 2. novembra sprieduma lietā Nr. 2020-14-01 8. punktu*).

Savukārt, lai noskaidrotu, vai apstrīdētās normas radītā atšķirīgā attieksme atbilst samērīguma principam, Satversmes tiesa pārbauda: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai likumdevēja darbība ir samērīga, tas ir, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 18. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-35-03 14. punktu*).

Savukārt diskriminācijas aizlieguma princips papildina, precizē un palīdz piemērot vienlīdzības principu konkrētās situācijās. Diskriminācijas aizlieguma principa mērķis ir izskaust atšķirīgu attieksmi, kas balstīta uz kādu nepieļaujamu kritēriju (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 29. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-28-0306 9. punktu*). Šādi kritēriji ir, piemēram, dzimums, rase, nacionālā piederība, reliģiskā pārliecība, piederība pie noteiktas sociālās grupas (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2007-25-01 7.1. punktu*). Tāpēc, pamatojot apstrīdēto normu iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta otrajam teikumam, pieteikumā arī jāpamato, ka atšķirīgā attieksme ir balstīta uz kādu no nepieļaujamajiem kritērijiem.

Pieteikumā ir pausts Pieteikuma iesniedzēja viedoklis par tiesas rīcību, atsakot ierosināt apelācijas tiesvedību pēc viņa iesniegtās sūdzības. Pieteikumā vispārīgi norādīts, ka apstrīdētās normas ļauj tiesai pieņemt nemotivētus un savstarpēji pretējus nolēmumus. Tomēr pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums apstrīdēto normu neatbilstībai Satversmes 91. pantam.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 91. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

7.2. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 92. pantā noteiktajām tiesībām uz taisnīgu tiesu, jo personai netiek nodrošinātas tiesības uz lietas izskatīšanu apelācijas instances tiesā, un šāds tiesas lēmums tiekot sastādīts rezolūcijas veidā, neiekļaujot tā motivāciju

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izriet valsts pienākums paredzēt taisnīgu lietas izskatīšanas procedūru. Likumdevējam ir plaša rīcības brīvība pieņemt procesuālos likumus un gan noteikt lietu kategorijas, kuras attiecīgajos procesos tiek skatītas, gan arī lemt par dažādu kategoriju lietu izskatīšanas kārtību (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 15. marta sprieduma lietā Nr. 2017-16-01 11.1. punktu*). Lai pārsūdzības instances tiesa varētu pienācīgi veikt savu darbu, likumdevējs ir tiesīgs to atslogot no atsevišķu kategoriju sūdzību izskatīšanas (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2006. gada 14. marta sprieduma lietā Nr. 2005-18-01 13.1. punktu*). Turklāt Satversmes tiesa ir atzinusi, ka gadījumā, ja valsts ir paredzējusi pārsūdzības tiesību, tiesības uz pieeju apelācijas instances tiesai neietver prasību ikvienu lietu izskatīt pēc būtības un sagatavot pilnu tiesas spriedumu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2013. gada 21. oktobra sprieduma lietā Nr. 2013-02-01 11. punktu*).

Tāpat Satversmes tiesa ir atzinusi, ka no Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertā pamatojuma principa izriet prasība ikvienā nolēmumā, kas tiek pieņemts attiecībā uz personu, obligāti norādīt tā tiesisko pamatu jeb atbilstošo tiesību normu, uz kuras pamata ir atrisinātas konkrētās tiesiskās attiecības. Tomēr no pamatojuma principa neizriet prasība norādīt nolēmumā atbildes uz lietas dalībnieku argumentiem un apsvērumus, kuriem nav nozīmes konkrēto tiesisko attiecību atrisināšanā, kuri neattiecas uz šīm tiesiskajām attiecībām vai nav būtiski, ņemot vērā tiesisko attiecību raksturu vai citus jau izdarītos secinājumus. Lai pārbaudītu, vai atbilstoši Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertajam pamatojuma principam nolēmumā vajag norādīt tā motivāciju un kādai jābūt tās detalizācijas pakāpei, jāvērtē konkrētā nolēmuma raksturs. Proti, tas, vai atbilstoši Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertajam pamatojuma principam konkrēta veida nolēmumā obligāti jānorāda tā motivācija un kāds ir nepieciešamais motivācijas apjoms un detalizācijas pakāpe, ir atkarīgs no vairākiem savstarpēji sistēmiski saistītiem faktoriem, kas raksturo šo nolēmumu. Šādi faktori citstarp ir tiesiskās attiecības, kas ar attiecīgo nolēmumu tiek atrisinātas, kā arī tā pieņemšanas tiesiskā kārtība un pamats (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 12. marta sprieduma lietā Nr. 2019-13-01 14. punktu*).

Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un citēta Satversmes tiesas judikatūra par tiesībām uz taisnīgu tiesu. Tomēr pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, vai personai Satversmes 92. pantā noteiktās tiesības prasa apelācijas tiesvedības ierosināšanu pat tādos gadījumos, kad nepastāv neviens no Civilprocesa likuma 440.² pantā minētajiem apelācijas tiesvedības ierosināšanas

pamatiem. Proti, Pieteikuma iesniedzējs nav pamatojis, ka Satversmes 92. pants ietvertu likumdevēja pienākumu nodrošināt, ka visas vienkāršotās procedūras lietas būtu izskatāmas pēc būtības arī apelācijas instancē. Tāpat Pieteikumā nav sniegts pamatojums par tādiem apstrīdētajās normās minēto nolēmumu raksturojošiem faktoriem, kuru dēļ uz tajā ietverto motivāciju, tostarp šādas motivācijas apjomu un detalizācijas pakāpi, attiektos kādas stingrākas prasības.

Līdz ar to pieteikums arī par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 92. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 22. panta desmito daļu jautājumu par lietas izskatīšanas veida noteikšanu Satversmes tiesa izlemj rīcības sēdē pēc lietas nodošanas izskatīšanai. Līdz ar to šā lēmuma 1.4. apakšpunktā minētā lūguma izlemšana nav Satversmes tiesas kolēģijas kompetencē un tas atstājams bez izskatīšanas.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 1. un 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Atteikties ierosināt lietu pēc [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 22/2022).
2. Atstāt bez izskatīšanas šā lēmuma 1.4. apakšpunktā minēto lūgumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Sanita Osipova